

Protokoll 5/2019

fört vid Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030s
sammanträde tisdagen den 26 november 2019 kl. 16:00-
17:30, Kristallen, Hantverkargatan 3D

Ledamöter	Gustav Fridolin (MP) Ordförande Christoffer Järkeborn (M) Rodrigo Arce Oliver (V) Sissela Nordling Blanco (FI) Ahmed Abdirahman (OPOL) Helena Klintström (OPOL) Johan Kuylenstierna (OPOL) Marika Markovits (OPOL) Azuka Nnamaka (OPOL) Anders Tranberg (OPOL) Gertrud Åström (OPOL)
Övriga närvarande	Björn Hugosson Tjänsteman Ebba Agerman Tjänsteman Lina Sjölin Tjänsteman Anna Hadenius Tjänsteman Cindy Falquet Borgarrådssekreterare Martin Solberg Borgarrådssekreterare
Justerare	Gustav Fridolin, Sissela Nordling Blanco
Datum för justering	2019-12-03
Paragraf	§§1-6
Sekreterare	Ylva Hellgren

§ 1

Mötet öppnas

Ordförande Gustav Fridolin öppnade mötet.

§ 2

Justering

Justering av protokoll sker den 3 december av Gustav Fridolin (MP) och Sissela Nordling Blanco (FI).

§ 3**Remiss av stadens Miljöprogram 2020-2023 och Klimathandlingsplan 2020-2023 För ett Fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040**

Anna Hadenius, miljödirektör på miljöförvaltningen, redogjorde för Stockholm stads Miljöprogram 2020-2023 och Klimathandlingsplan 2020-2023 För ett fossilfritt och klimatpositivt Stockholm 2040.

Johan Kuylenstierna (OPOL) höll ett anförande om miljöprogrammet och gav sina personliga synpunkter och reflektioner av innehållet (redovisas under *särskilda yttranden*).

Rådet diskuterade därefter remissen utifrån följande frågeställningar:

1. Har miljöprogrammets sju inriktningsmål förmått fånga relevanta mål i Agenda 2030?
2. Vilka konsekvenser för social hållbarhet kan de båda styrdokumenterna tänkas ha? Lokalt och globalt?
3. Vilken roll kan och bör staden ta för trafikens klimatomställning i Sverige?
4. Vad är viktiga aspekter att fånga i uppföljningen? (motion om årlig uppföljning av miljöprogram och klimatstrategi hanteras inom ramen för denna frågeställning)

Beslut

Rådet lämnar följande remissvar till kommunstyrelsen:

Rådet vill först framhålla att rådet ser förslagen till program och handlingsplan som ambitiösa och framåtsyftande. En del avsnitt är svårbedömda när det kommer till om verktygen räcker för att nå målen då staden fortfarande arbetar fram en ny plan för trafikfrågorna. Det är viktigt att den planen på ett starkt sätt kan visa att man gör det som krävs för att nå de mål staden satt upp.

Rådets remissvar kommer i övrigt utgå från de fyra frågeställningar som diskuterades i rådet.

1. Har miljöprogrammets sju inriktningsmål förmått fånga relevanta mål i Agenda 2030?

Rådet konstaterar att Agenda 2030 täcker upp en större helhet, än vad de sju inriktningsmålen gör. Exempel på områden som finns i Agenda 2030 och ryms i det som ska behandlas i de remitterade dokumenten men som skulle kunna vara mer utvecklade i dokumenten är ekosystemtjänster och klimatanpassning (som finns med i miljöprogrammet, men saknas i klimathandlingsplanen).

Rådet vill särskilt framhålla vikten av att involvera andra delar av staden än den kommunala organisationen i arbetet med att nå de i de remitterade dokumenten uppsatta målen.

Medborgares delaktighet är en nyckelfråga i genomförandet av Agenda 2030. Här kan stadens arbete med miljöprogrammet (och klimathandlingsplanen) inspireras. Detta är inte tillräckligt framlyft i förslagen som gått på remiss. Stadsdelarnas roll är svagt betonad i utkastet. Stadsdelar där det finns stort engagemang för miljöfrågorna borde ges möjlighet att gå före i arbetet med att nå målen i program och handlingsplan.

Likaså är näringslivets roll i arbetet för att nå målen viktigt. Det handlar dels om de stora företagen verksamma i staden, där ett samarbete mellan staden och de industriföretag som är verksamma i staden kan vara avgörande för att nå mål 9 i Agenda 2030 om hållbar industri, innovationer och infrastruktur. I rådet exemplifierades med att staden kan samarbeta för att i byggen staden är delaktig i i framtiden kunna upphandla stål tillverkat utan den traditionella processen med kolförbränning, eller så kallad grön betong. Även samarbete med små företag engagerade i frågorna kan ge stor effekt.

2. Vilka konsekvenser för social hållbarhet kan de båda styrdokumentet tänkas ha?

Det skulle kunna bli tydligare att olika grupper av medborgare drabbas olika hårt av miljö- och klimatproblem. Till exempel drabbas ofta äldre och barn hårdare. Likaså kan kopplingen mellan en aktiv jämställdhetspolitik och politik för att möta klimat- och miljöproblemen lyftas fram. Detta är perspektiv där det även kan utvecklas mätindikatorer.

I detta perspektiv finns också en tydligt positiv möjlighet för staden. Starka insatser i miljöpolitiken och högre klimatambitioner kan, rätt utformat, bidra till att minska olika klyftor i staden som mellan män och kvinnor, stadsdelar och inkomstgrupper. På samma sätt kan insatser för att minska klyftor vara viktiga för att klara av att göra tillräckliga åtgärder för att nå de uppsatta målen.

Civilsamhället och idéburen sektor är avgörande för att kunna binda samman social och miljömässig hållbarhet, men deras bidrag saknas i både klimathandlingsplanen och miljöprogrammet. Det bör finnas svar på hur staden tänker kring idéburen sektor, sociala företag och hur de kan bidra till minskad klimatpåverkan. Bland dessa aktörer görs idag mycket för att främja hållbar konsumtion och produktion, och här finns även arbete med långsiktig effekt och stora samhällsekonomiska vinster såsom minskad ojämlikhet (mål 10 i Agenda 2030).

3. Vilken roll kan och bör staden ta för trafikens klimatomställning i Sverige?

Rådet väljer att besvara frågan bredare, utifrån hur staden kan och bör arbeta på områden där staden inte har full rådighet för att de mål staden vill sätta upp ska uppnås.

Rådet vill uppmana staden att sätta upp aspiratoriska mål. Tydliga mål som staden tänker arbeta för att nå, men som kräver insatser på olika nivåer. Det kan vara insatser direkt av medborgare eller företag, regel- eller skatteförändringar på nationell nivå eller insatser inom EU. Genom att sätta tydliga och uppföljningsbara aspiratoriska målsättningar kan man också som stor stad och ekonomi driva på förändringar i andra led. Ett exempel på ett sådant mål som nämndes i rådets diskussion, med inspiration från diskussionerna i regeringens klimatpolitiska råd, var att sätta ett slutdatum för när man vill att fossila bränslen inte längre ska säljas, i detta fall i Stockholm.

Med, eller utan, aspiratoriska mål är det viktigt att staden ser vilka verktyg staden faktiskt själv förfogar över och måste använda för att nå eller komma närmre uppsatta målsättningar. För trafikens klimatomställning måste staden vara beredd att använda de verktyg som krävs för att nå målen. I sammanhanget vill rådet påminna om det remissvar som lämnats av rådet på stadens program för inköp. Det är tydligt i både förslaget på miljöprogram och klimathandlingsplan att stadens upphandling måste vara strategisk och genomtänkt för att den ska bidra till att nå stadens uppsatta mål (och i förlängningen målen inom agenda 2030). Rådet uppfattar inte att det förslag till program för inköp som rådet lämnade remissvar på var synkroniserat med de ambitioner som finns i förslaget på miljöprogram och klimathandlingsplan. I sammanhanget är det viktigt, som rådet tidigare framhållit och som framgår av flera skrivningar i de remitterade dokumenten, att staden ser sin påverkan i globalt perspektiv. Det kan handla om upphandlingar, eller att omställning från fossila bränslen till el och biobränsle ska ske på sådant sätt att staden säkerställer att man inte bidrar till dåliga arbetsvillkor eller miljöförstöring i andra delar av produktionskedjan.

4. Vad är viktiga aspekter att fånga i uppföljningen?

I detta sammanhang berördes också den motion om årlig uppföljning som hade remitterats till rådet.

Det är nödvändigt med en sammanhållen kedja mellan beting, ansvar och uppföljning. Det är tydligt att för att nå de uppsatta målen så krävs både förändringar i de beslut staden har rådighet över, och de beslut enskilda medborgare fattar. Rådet noterar positivt att staden tar sig an också de svåra frågorna med konsumtionens miljö- och klimatpåverkan. Programmet skulle kunna vara tydligare med vilka förändrade beteenden hos stockholmarna som arbetet bör leda till, och hur dessa skiljer sig åt

mellan stockholmare med olika livsvillkor. Det bör finnas svar på hur staden ska arbeta för att skapa tillit och förtroende för nödvändiga beslut och förändringar. Rådet vill framhålla folkbildning som metod för att öka medvetenhet och engagemang, något som saknas i förslagen.

I uppföljningen bör det också vara tydligt vad olika åtgärder beräknats kosta, och det behövs en helhetssyn på de ekonomiska konsekvenserna och hur insatser för miljö och klimat långsiktigt också skapar en bättre ekonomi för staden.

I organisationen för uppföljning bör staden säkerställa att det går att göra uppföljning av t ex utsläppsminskningar med vetenskapligt robusta metoder.

Avslutningsvis vill rådet framhålla att miljöprogram och klimathandlingsplanen också måste få effekter för övriga verksamheter och politikområden inom Stockholms stad. Det är viktigt att lyfta fram målkonflikter, och var olika mål kan stå emot varandra, och fatta transparenta och tydliga beslut utifrån vilket som bäst gör att staden når sina mål och blir ledande i genomförandet av Agenda 2030.

Särskilda yttranden

Johan Kuylenstierna har inkommit med ett särskilt yttrande:

Övergripande kommentarer:

Målet för Stockholms stad är att bli en fossilfri stad senast 2040 (Klimatpolitiska ramverket). Enligt uppdrag i kommunfullmäktiges Budget 2019 ska det utredas hur staden kan bli klimatpositiv 2040. Genom åtgärder som minskar utsläppen av växthusgaser kan stadens utsläpp reduceras till cirka 500 000 ton år 2040. De kvarvarande utsläppen bedöms komma från internationell sjöfart, starter och landningar vid Bromma flygplats, förbränning av plaster som inte går att återvinna samt LCA-påslag vid framställning av biobränslen.

För att staden ska uppnå netto-nollutsläpp eller gå ännu längre och ha negativa utsläpp, så kallad klimatpositivitet, måste koldioxid bindas i stället för att släppas ut i atmosfären. Detta kan ske med avskiljning och lagring av koldioxid (CCS eller BECCS), eller med produktion av biokol.

Stockholms stads organisation ska vara fossilfri 2030 inom samma systemgränser som stadens övriga utsläppsmål. Genom att staden går före och ska vara fossilfri redan år 2030 behöver växthusgasutsläppen från energianvändningen i stadens organisation minska i en snabbare takt än motsvarande utsläpp i den geografiska staden.

I grunden mycket bra program och handlingsplan:

- Hög och tydlig ambitionsnivå
- Fokus på det man har rådighet över – men tar ett tydligare helhetsansvar än tidigare med konsumtionsbaserade utsläpp (inkludera livsmedel, internationella flygresor, byggande)
- Samverkan – regionalt, andra aktörer (inte minst näringsliv) (exempel: 2016 bildades Klimatpakten PLUS. För att bli en del av Klimatpakten PLUS måste företaget eller organisationen dela och anta stadens mål om att vara en fossilfri organisation 2030, det vill säga tio år snabbare än Stockholms mål att bli fossilfritt 2040. I dagsläget består Klimatpakten PLUS av ett 30-tal medlemsföretag.)
- Bra att staden lyfter fram samverkan med andra städer och regioner inom EU: Detta bör ske både via Eurocities och med egna resurser, men även tillsammans med andra ambitiösa städer och regioner, såsom London och Amsterdam samt övriga svenska städer och regioner som är aktiva i Bryssel.
- Bra att man trycker på att inte ”flytta utsläppen” – tex påverka andra kommuner negativt
- Bra med tydlighet vad gäller beroendet av andra – Nordisk elmix bra exempel där minskade utsläpp i den Nordiska elmixen bidrar positivt. Stockholm och andra städer kan driva på utvecklingen utanför staden. (Satsningen på vindkraft kan ske exempelvis genom så kallad Power Purchase Agreement (PPA). Affärsidén för PPA innebär att ett elbolag äger, bygger, installerar och sköter driften och anläggningen och att motparten, i detta fall staden, tecknar långtidskontrakt för köp av elen som anläggningen producerar.)
- Frågan om elbrist eller effektbrist viktig (nämns också)
- Bra med starkt fokus på ökad effektivitet (energisystem, byggande, transporter mm)
- År 2024 planeras ett nytt kraftvärmeverk tas i drift i Lövsta. I och med detta stängs verket i Hässelby och rivs för att bereda plats för bostäder. Anläggningen i Lövsta är en förutsättning för att det koleldade kraftvärmeverket KVV6 i Värtan ska kunna stängas helt. Bra med den typen av kopplingar.
- Bra med tydliga beting, ansvar och uppföljning – att det finns ett tydligt operativt fokus

Transport särskilt svårt

- Intressant att 70% av bilresandet är kopplat till ”fritiden” (kräver bättre planering vad gäller ”ytkrävande målpunkter – shopping, sportanläggningar mm)

- Knyta ihop olika lösningar – kollektivtrafik med bil- och cykelpooler etc
- Logistik – här finns en stor risk med e-handel etc
- Drygt 50 procent av godset som transporteras i Stockholm är grus, sand, sten och jord.
- Beroende – nationell och EU politik (nationellt exempel: utformningen av reduktionsplikten efter 2021 och miljödifferenterad trängselskatt)

Några slutsatser och kommentarer:

- Bra med hierarki: Strategi, program, handlingsplaner med kortsiktiga och långsiktiga mål, tydligare ansvar och beting (Tjänsteutlåtandet: Målnivån på 1,5 ton CO₂e per invånare till 2023 (som är en skärpning från tidigare) matchas av en lista på konkreta åtgärder som summeras till erforderliga utsläppsminskningar. Åtgärderna är framtagna i nära dialog med stadens verksamheter och bygger därför på teknisk och ekonomisk realism.) – andra konsekvenser (sociala)?
- Uppföljning verkar OK – (Från Klimathandlingsplanen: Miljö- och hälsoskyddsnämnden rapporterar årligen i samverkan med kommunstyrelsen stadens samlade beräknade utsläpp så att det går att följa upp hur arbetet sammantaget går med att arbeta mot delmålet 1,5 ton per invånare till år 2023.) Viktigt att nämnden har tänder – makt att kunna kräva in nödvändig information. Skulle gärna vilja tydligare se hur man kommer att agera om utsläppsbanan inte går åt rätt håll. Var därför tydligare med resultat i förhållande till mål och ambition. Svårt att få en överblick.
- Bra med eget fokus på Resurseffektivitet i Miljöhandlingsplanen
- Bra med eget avsnitt om Biologiskt Mångfald – mer fokus på de sociala dimensionerna. Bra med koppling till livsmedel
- Bra med nya perspektiv som breddar det indirekta ansvaret (I tjänsteutlåtandet: Nya perspektiv har också tillförts i analysen av ny klimathandlingsplan. Här innefattas konsumtionsbaserade utsläpp, stärkt regionalt samarbete, och formulering av viktiga arbetsprocesser att driva för fossilfrihet 2040.) Lite otydligt hur man tänker arbeta med dessa dimensioner.
- Bra med ökat fokus på samverkan. Gemensamma innovationsprojekt, skala upp lösningar. Stockholms stads ambitioner på klimatområdet har därmed större möjligheter att förverkligas på en stärkt regional arena. Näringslivets möjliga roll i detta bör förtydligas
- Tydligare med påverkansroll (i tjänsteutlåtandet: i kommunstyrelsens förslag till budget 2020 finns uppdrag om att stärka stadens påverkansarbete, och att ta fram en handlingsplan för minskade koldioxidutsläpp för vägtrafiken

fram till år 2030. Om de nationella styrmedlen för minskade växthusgasutsläpp från vägtrafiken skärps kan det finnas möjligheter för staden att öka ambitionen ytterligare.)

- Mycket starkt klimatfokus – mer om effekter på andra miljöfrågor (bra med kopplingar till luftföroreningar) även utanför staden, samt socio-ekonomiska frågor (i tjänsteutlåtande: Stadsledningskontoret konstaterar att ett framgångsrikt klimat- och miljöarbete förutsätter att Stockholm är en stark tillväxtregion, en attraktiv stad med ett dynamiskt näringsliv som skapar en hög och hållbar tillväxt och ger förutsättningar för en fortsatt god välfärd och ett bra liv i alla delar av Stockholm. Stockholm ska fortsätta att växa samtidigt som tillväxt kombineras med ett ambitiöst klimatarbete.) Hur kan klimatfrågan och omställningen skapa större engagemang, samverkan, entreprenörskap, innovation. Kan inte minst vara starkare skrivningar i Miljöprogrammet – hur en ”fossilfri” och miljöattraktiv stad också bidrar till människors välbefinnande och hälsa (kan kvantifieras)
- Bredare Agenda2030 koppling – kan göras utan att texten påverkas, tex under Klimatanpassning, Ett Resurssmart Stockholm... (i texten hänvisas till ekosystem men finns inte med som SDG mål)
- Klimatanpassning: Bra att detta finns i miljöprogrammet. Kommer att bli en stor fråga (direkta och indirekta effekter (övriga Sverige, övriga världen), sårbarhet, säkrade försörjningsflöden etc, i programmet enbart Stockholmsfokus). Finns dock inte med som eget område i Klimathandlingsplanen vilket är lite förvånande. Starkt fokus på ”tekniska system”; mindre på direkt påverkan på människor (värme finns) etc. Strandskydd...
- Synka målen – transportpolitiska och klimatpolitiska mål kan vara i konflikt
- Trafikfrågan....svår....(handlingsplan 2020)
- Riktigt vågade mål, även utanför egen rådighet (dvs riktat till nationell politik). Ex: Driv på för att sätta stoppdatum för försäljning av fossila drivmedel
- Medborgerligt engagemang – stadsdelarnas roll stärkas...
- Möjligen skapa ett Klimatråd (vetenskapligt eller representativt) - men vara försiktig med nya strukturer
- Internationelisering – internationell förebild, hur arbeta internationellt (kan tydliggöras)

§ 4

Motion om årlig uppföljning av miljöprogram och klimatstrategi

Föredragande: Stadsledningskontoret

Rådet beslutar att svara med samma remissvar som föregående paragraf (paragraf 3, punkt 4).

§ 5

Inkomna motioner till rådet - ställningstagande om hantering

Rådet beslutar att inte yttra sig om Stockholm stads kemikalieplan 2020-2023.

Rådet beslutar att motion om att Stockholms stad ska ansluta sig till det globala FN-initiativet The Shift besvaras vid senare sammanträde.

**§ 6
Övrigt**

Nästa möte är den 28 januari 2020, kl. 16.00 i Drätseln
(Stadshuset).

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Sissela,Nordling Blanco	2019-12-05
PER GUSTAV,FRIDOLIN	2019-12-03